

1946 m. balandžio 19 d. Šakių aps. Jankų vls. (dabar – Kazlų Rūdos sav.) Valių k. apylinkėse per kautynes su MGB Jankų vls. poskyrio sribais žuvo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vadas Jonas Kleiza-Siaubas, Žalvaris.

Pietų Lietuvos partizanų sritis, Atlasas, Vilnius: LGGRTC, 2008, l. 111.

„Į Katinų miško kvartalo pušų ošimą įsipynė stovyklaujančių Žalgirio partizanų šurmuly. Įprastą partizanų stovyklos gyvenimo ritmą balandžio 18-os popietė pagyvino iš kaimo grįžusių žvalgų pranešimas, kad vienoje sodyboje apsistojusi „ubagė“, kurios pranešimu kovo 26 d. Verčiškės kautynėse žuvo keli kovotojai. Už išdavystę partizanų karo lauko teismas buvo jai paskelbęs mirties nuosprendį. Pavaikare nurodytoje sodyboje sulaikytai išdavikei perskaityta teismo nutartis ir pamiškėje įvykdytas nuosprendis. Prie šnipės lavono balandžio 19-os ryte partizanai Jankų sribams surengė pasalą.

„Išaušo ūkanotas rytas, – rašo dienoraštyje rinktinės kapelionas Justinas Lelešius-Krivaitis. – Rinktinės vadas Žalvaris man paliko visus tarnybinius raštus... Likome tik trys. Mes persikėlėme į kitą vietą, į kurią turėjo atvykti visa kuopa“...

Prieš pietus šnipės palaikų atėjusią Jankų sribų ir enkavėdistų grupę pasitiko partizanų ugnis. Nukovus kelis „istribitelius“, vengiant nušauti tarp jų atpažintą Vilkų partizanų būrio ryšininką Juozą Labūnaitį, ugnis buvo sutelkta tik į sprunkančius iš kovos lauko sribus.

„Būtų nė Žalvaris nežuvęs... Bet mes tyčiomis atidengėm ugnį pro šalį, kad nežūtų Balandis“, – po kautynių grįžęs aiškino kuopos vadas Juozas Jasiulaitis-Kazokas. – „Mes galėjome visus likviduoti, kai buvo sustoję prie tos bolševikės lavono“...

Ši apmaudi klaida partizanams kainavo rinktinės vado gyvybę. Partizano Juozo Armonaičio-Triupo teigimu, besivejant sribus, Žalvaris pirmas įbėgo į sodybos kiemą ir suklupo. Sprogstama kulka, pataikiusi į kaklą, nutraukė jo gyvybės siūlą.

Buvęs Lietuvos kariuomenės artilerijos pulko grandinis Jonas Kleiza (g. 1917 m.) į laisvės kovą įsijungė 1945 m. pavasarį. Geležinio Vilko rinktinės vado 1945 m. spalio 31 d. jis buvo paskirtas štabo komplektavimo skyriaus viršininku ir Algirdo kuopos vadu. Lapkričio 17 d. puolant Šilavoto sribyną J. Kleiza buvo lengvai sužeistas. Veiklų ir nepaprastai drąsų partizaną Joną Kleizą, žuvus Stirnos rinktinės vadui Spygliui, Tauro apygardos vadas gruodžio 10 d. paskyrė Žalgirio rinktinės vadu. Per trumpą vadovavimo rinktinei laiką nusipelnė Žalgirio partizanų pagarbą ir pasitikėjimą. Staigi ir netikėta Žalvario žūtis Katinų kaimo kautynių lauke sukretė bendražygius. Penki nukauti sribai ir su kulkosvaidžiu pasidavęs ryšininkas Balandis buvo menka paguoda partizanams. Visos pastangos surasti lemtingojo šūvio kaltininką rezultatų nedavė.

Liūdesio rimtyje susikaupusių partizanų palyda Triupo pasiskolintu vežimu parvežė žuvusio vado kūną į stovyklą. Keli partizanai parnešė kaime sukaltą karstą.

Tos atmintinos 1946 m. balandžio 19 d. pavaikare tartus dvasinio partizanų vadovo Krivaičio žodžius: „Netekome brangaus vado... Amžina šlovė Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vadui Žalvariui... pirmose kautynių gretose pa-

sitikusiam lemtį!... Amžiną atilsį“ – pasigavo ir nuplukdė į miško gilumą šimtamečių pušų šlamesys.

Ginklų salvės, tylos minutė... „Ilsėkis ramybėje, brangus Vade“, – mintyse atsisveikino su vadu partizanai ir tyliai paliko supiltą smėlio kauburėlį Paskarlupių miške.

Po trumpo pasitarimo kapelionas Krivaitis, žuvusio vado adjutantas Juozas Černiauskas-Vasaris ir kuopos vadas Turklis, kelių vyrų lydimi, su liūdna žinia išskubėjo į apygardos štabą...“.

Vytautas Juodsnukis „Skaudi netektis“, Suvalkijos partizanų takais, LPKTS: Kaunas, 1999, p. 213–214.

JONAS KLEIZA-SIAUBAS, ŽALVARINIS
1917 (1918)–1946 04 19

Jonas Kleiza gimė 1917 (1918) m. Marijampolės aps. Veiverių vls. Kikiriškių k.

Partizanas nuo 1945 m. rudens. Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės Žvalgybos skyriaus viršininkas. 1945 m. lapkričio 21 d. žuvus Tauro apygardos Stirnos rinktinės vadui Broniui Abramavičiui-Abramaičiui-Spygliui, 1945 m. gruodžio 10 d. Tauro apygardos vado Zigmo Drungos-Mykolo Jono įsakymu Nr. 5 J. Kleiza-Siaubas nuo 1945 m. lapkričio 22 d. buvo paskirtas šios rinktinės (1946 m. sausio 31 d. pervadintos Žalgirio) vadu.

J. Kleizos palaikai buvo palaidoti Šakių aps. Jankų vls. Paskarlupių k. 1947 m. jie perlaidoti Višakio Rūdos mstl. kapinėse (dabar Kazlų Rūdos sav.).

1947 m. lapkričio 26 d. Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vado Vinco Štrimo-Šturmo įsakymu Nr. 40 J. Kleiza-Žalvaris už dalyvavimą Vierčiškių k. Jankų vls. su NKVD pajėgomis kautynėse, kuriose pasižymėjo ypatingu narsumu, sumaniu vadovavimu kautynėms, taiklia ugnimi, atkaklumu, pasiryžimu, rodydamas visam daliniui gerą pavyzdį ir įtraukdamas visus į kautynes, pareikštas tarnybinis pagyrimas ir tarnybinė padėka (po mirties).